

De Coach-Ouderrelatie in de Topsport: Wat valt er te winnen?

Een kwalitatief onderzoek naar de ervaren relatie tussen talentcoaches en talentouders van
Utrechtse topsportverenigingen

Masterthesis

Universiteit Utrecht

Master Youth, Education & Society

17 juni 2020

Student: A.E.P. van Suijlekom (Agnes) - 6495540

Begeleider: Dr. Paul Baar

Tweede beoordelaar: Dr. Charlotte Vissenberg

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Abstract

In the talent development phase, the coach-parent relationship turns out to be a theoretically and practically underexposed line of the athletic triangle (coach/parent/athlete). For this reason, in this study the coach-parent relationship was examined. To this end, three talent-coaches, six talent-parents and three sports talents were asked in open interviews about their experiences concerning the coach-parent relationship. Results showed that the optimal coach-parent relationship is characterized by mutual, open and honest communication, mutual trust and respect, shared views and expectations, a clear division of roles and cooperation. Qualitative analysis also showed that the coach-parent relationship influences the talent's feelings of competence and relatedness, thereby influencing the well-being of the talents of this sample. This research shows the importance of implementing knowledge about the coach-parent relationship in coaching education. Concrete recommendations regarding the coach-parent relationship were formulated in order to optimize the curriculum development of coaching education.

Keywords: coach-parent relationship, athletic triangle, talent development, well-being

Samenvatting

In de talentontwikkelingsfase blijkt de coach-ouderrelatie zowel theoretisch als praktisch een onderbelichte zijde van de sportieve driehoek (coach/ouder/sporter) te zijn. Om meer inzicht te verkrijgen in de aard en eigenschappen van deze relatie, is in dit onderzoek de coach-ouderrelatie in de specialisatiefase onderzocht. Hiervoor zijn drie talentcoaches, zes talentouders en drie sporttalenten in open interviews gevraagd naar hun ervaringen over de coach-ouderrelatie. Resultaten lieten zien dat de optimale coach-ouderrelatie wordt gekenmerkt door een wederzijdse, open en eerlijke communicatie, wederzijds vertrouwen en respect, een gedeelde visie en verwachtingen, een duidelijke rolverdeling en samenwerking. Ook kwam naar voren dat de coach-ouderrelatie invloed heeft op gevoelens van competentie en relationele verbondenheid van het talent, en daarmee het welbevinden van talenten uit deze steekproef beïnvloedt. Dit onderzoek laat het belang zien van het implementeren van kennis over de coach-ouderrelatie in coachopleidingen. Om de curriculumontwikkeling van coachopleidingen te optimaliseren, bevat dit onderzoek concrete aanbevelingen met betrekking tot de coach-ouderrelatie.

Keywords: coach-ouderrelatie, sportieve driehoek, talentontwikkeling, welbevinden

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

De Coach-Ouderrelatie in de Topsport: Wat valt er te winnen?

NOC*NSF en de sportbonden hebben samen met de Nederlandse overheid de ambitie om bij de tien beste topsportlanden ter wereld te behoren (NOC*NSF, z.d.). Om internationale sportsuccessen te blijven waarborgen, is er in het Nederlandse sportbeleid de laatste decennia toenemende aandacht voor talentontwikkeling (Nationaal Sportakkoord, 2019). In 2018 bracht TeamNL het boek: 'De weg naar het podium' uit, ter ondersteuning van de optimalisering van het Nederlandse talentontwikkelingssysteem. Een positieve ontwikkeling, aangezien van oudsher met name werd gefocust op talentidentificatie (Deen & Visser, 2012).

Talentontwikkeling is een permanente zoektocht naar manieren om het maximale uit talenten te halen (TeamNL, 2018). Of een optimale talentontwikkeling wordt bereikt, is afhankelijk van een aantal factoren. Van Rossum (1993) ontwikkelde een model voor talentontwikkeling dat hij baseerde op onderzoek onder topsporters. Volgens dit Paddestoelenmodel zijn persoonsfactoren (aanleg, conditie, vaardigheid, inzicht), bindingsfactoren (hard werken, de top willen bereiken, betrokkenheid) en omgevingsfactoren (trainer/coach, gezin, school, vrienden, teamgenoten) essentieel om de top te bereiken. Vanuit een ecologisch pedagogisch perspectief is het interessant om te kijken naar deze omgevingsfactoren. Van de omgevingsfactoren lijken de trainer/coach (hierna te noemen: coach) en de ouders de belangrijkste personen te zijn binnen de talentontwikkeling van jonge sporters (Van Rossum, 1993). Dat voor ouders en coaches een belangrijke positie is weggelegd, blijkt ook uit het Educational Model van Weiss (1995). In dit model wordt geïllustreerd dat de ervaren competentie en autonomie van de sporter wordt gestimuleerd of ontmoedigd door bekrachtiging en feedback van ouders en coaches. Competentie en autonomie vormen, samen met relationele verbondenheid, de basisbehoeften die nodig zijn voor een gezonde ontwikkeling (Ryan & Deci, 2000). Aangezien aandacht voor deze basisbehoeften zeker geldt voor kinderen en jongeren in een topsporttraject (Buisman & Baar, 2020), is interactie met de sociale omgeving essentieel voor de ontwikkeling van het talent (Van Rossum, 1993; Weiss, 1995). De investering in mogelijkheden om talentontwikkeling te optimaliseren, kan dus ten gunste komen van de basisbehoeften en daarmee voor de ontwikkeling van de sporter.

Een bekend model in wetenschappelijke onderzoeken met betrekking tot de sociale interacties in de jeugdsport is de *sportieve driehoek*, bestaande uit de sporter, de coach en de ouder(s). De relaties die bestaan tussen de punten van deze driehoek zouden in hoge mate bepalend zijn voor de ervaring die het kind heeft in de sport (Smoll, Cumming, & Smith, 2011). Onderzoeken omtrent de sportieve driehoek worden gekenmerkt door studies naar

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

slechts één zijde van de driehoek, met name de *coach-atleetrelatie* of de *ouder-atleetrelatie*. In onderzoeken naar de *coach-ouderrelatie* komt naar voren dat deze relatie het sportprogramma en de sportieve prestaties van het talent kan beïnvloeden (Hellstedt, 1987; Hopper & Jeffries, 1990; Smoll et al., 2011). Verder is er is weinig onderzoek gedaan naar de coach-ouderrelatie, waardoor geringe kennis bestaat over de interne verbanden in de sportieve driehoek.

De *coach-ouderrelatie* blijkt ook in de praktijk een onderbelichte zijde van de driehoek te zijn (Smoll et al., 2011). Uit onderzoek onder Nederlandse trainingscentra blijkt dat er zelfs met enige regelmaat frictie ontstaat en dat er geen optimale afstemming is tussen talentcoaches en talentouders. De communicatie in de driehoek coach/ouder/talent bleek hierbij een knelpunt (Elling, Reijgersberg, & Hakkers, 2013). Ook bleek uit een onderzoek onder Nederlandse (gestopte) topsporttalenten en hun ouders dat sommige ouders behoefte hadden aan meer voorlichting, zodat ouders en talenten bewustere keuzes konden maken (Luijt, Reijgersberg, & Elling, 2009).

Daarnaast blijken Nederlandse coaches het een gemis te vinden dat er bijna geen ‘omgangskennis’ voor trainers en coaches in opleidingen zit (Schipper-van Veldhoven, Van der Palen, Van der Kerk, & Schuijers, 2012). Om de actuele uitgangssituatie in Nederland in beeld te brengen en daarmee de probleemstelling van dit onderzoek aan te scherpen, is bij verschillende sportbonden gepeild hoe het vandaag de dag gesteld staat met deze omgangskennis in de opleidingen (zie Bijlage A). Hieruit kwam naar voren dat er bij de meeste opleidingen geen (structurele) aandacht is voor de coach-ouderrelatie. Wanneer dit onderwerp wel aan bod komt, gaat het met name over het maken en nakomen van afspraken met ouders. Tenslotte komt in het boek van ‘De weg naar het podium’, dat als leidraad dient te fungeren voor de opleidingen (TeamNL, 2018), niets aan bod over de omgang tussen talentcoaches en talentouders. Aangezien een positieve coach-ouderrelatie mogelijk bijdraagt aan zowel sportwaarden als pedagogische waarden, lijkt er in de Nederlandse topsport dus heel wat te winnen op het gebied van de coach-ouderrelatie.

De doelstelling van dit onderzoek is tweeledig. Een eerste doel is om inzicht te verkrijgen in de coach-ouderrelatie in de talentfase. Daarnaast heeft dit onderzoek als doel om concrete aanbevelingen met betrekking tot de coach-ouderrelatie te formuleren voor de curriculumontwikkeling van trainer- en coachopleidingen (hierna: coachopleidingen), aangezien het blijkt dat er niet overal voldoende omgangskennis wordt aangeboden in trainersopleidingen. De vraag die in dit onderzoek centraal staat is: Hoe wordt de coach-ouderrelatie ervaren door talentcoaches, talentouders en sporttalenten van Utrechtse

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

topsportverenigingen? Het antwoord op deze vraag vergroot het inzicht in de coach-ouderrelatie bij talentontwikkeling in de topsport en wat hierbij te winnen valt in de praktijk.

Vanwege de wetenschappelijke onderbelichting van de coach-ouderrelatie, is er onduidelijkheid over de precieze betekenis van de term en over de aard van eigenschappen waaruit het bestaat. In het onderzoek van Elling, Reijgersberg en Hakkers (2013) komt naar voren dat *communicatie* een bepalende factor lijkt te zijn. Bij communicatie kan een onderscheid worden gemaakt tussen de directe interactiecontext (e.g. waar, wanneer) (Aarts, Steuten & Van Woerkum, 2014) en psychosociale communicatievaardigheden (gespreksvaardigheden) (Van Alphen, 2019). Andere factoren zijn mogelijk kenmerken van de leerkracht-ouderrelatie, welke gelijkenissen kent met de coach-ouderrelatie. Een eerste factor van deze relatie is *het delen van eenzelfde visie en verwachtingen*, waarbij ouders en leerkrachten zich bewust zijn van hun verwachtingen over elkaar en over het kind en dat zij eenzelfde visie hebben op opvoedpraktijken. Ook is belangrijk dat ouders en leerkrachten elkaar begrijpen, dat ze het eens zijn over de rolverdeling en dat ouders en leerkrachten niet te veel van elkaar verwachten (Chung, Marvin, & Churchill, 2005; Vickers & Minke, 1995). Ook 'affiliation' wordt genoemd als factor van de leerkracht-ouderrelatie, die wordt gekenmerkt door *vertrouwen*, dat wederzijds moet zijn, *respect*, waarbij ouders en leerkrachten elkaar met respect behandelen door bijvoorbeeld naar elkaar te luisteren, en *samenwerking*, waarbij het voor zowel ouders als leerkrachten niet moeilijk moet zijn om met elkaar samen te werken en dat beide partijen zich aan de afspraken houden (Vickers & Minke, 1995). Ook wordt deze relatie gekenmerkt door *ondersteuning*, waarbij ouders en coaches informatie met elkaar delen en hun emoties naar elkaar uiten (Vickers & Minke, 1995). Gebaseerd op deze literatuur wordt verwacht dat de coach-ouderrelatie gekenmerkt wordt door communicatie, vertrouwen, respect, samenwerking, het delen van eenzelfde visie en verwachtingen van elkaar en van het kind en ondersteuning (Chung et al., 2005; Vickers & Minke, 1995).

In het belang van de algehele ontwikkeling van het sporttalent, is het essentieel om niet alleen inzicht te verkrijgen over de aard en eigenschappen van de coach-ouderrelatie, maar ook over de mogelijke meerwaarde van de coach-ouderrelatie voor het welbevinden van het talent. Daarom zal ook worden gevraagd naar ervaringen met betrekking tot het welbevinden van de talenten. Een bijkomende aanleiding om dit te onderzoeken is de KRO-NCRV documentaire TURN!, die voor veel opspraak zorgde. In de documentaire werd duidelijk hoe spanningen in alle zijden van de sportieve driehoek tot stand kunnen komen in de topsport. Ook kwam naar voren hoe topsport, in dit geval turnen, een negatieve invloed

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

kan hebben op het welbevinden van een kind. Veeleisende coaches en pushende ouders hebben hoge verwachtingen van de jonge sporters, die zelf niet altijd goed lijken te weten wat ze willen. Ondanks dat de representativiteit van de documentaire door de onderzoeker in twijfel wordt getrokken, geeft de documentaire wel een signaal dat het welbevinden van sporttalenten aandacht verdient. Volgens onderzoek van Ryan en Deci (2000) is bevrediging van de drie basisbehoeften (autonomie, competentie en relationele verbondenheid) bepalend voor het ervaren welbevinden. *Competentie* heeft betrekking op gevoelens van zelfvertrouwen en doeltreffendheid (Ryan & Deci, 2002). Bij *autonomie* gaat het om het verlangen om ervaringen en gedrag zelf te bepalen (Deci & Ryan, 2000) en *relationele verbondenheid* heeft betrekking op het verlangen om zich verbonden te voelen met anderen en om liefde en zorg te geven en te krijgen (Deci & Ryan, 2000). Het vervullen van deze behoeften leidt doorgaans tot meer plezier, terwijl een gebrek aan deze behoeften leidt tot negatieve gevoelens en daarmee tot een verminderd welbevinden (Baumeister & Leary, 1995; Skinner, Furrer, Marchand, & Kindermann, 2008). Verwacht wordt dat een negatieve coach-ouderrelatie met name een bedreiging vormt voor de vervulling van de gevoelens van competentie van het talent, met name wanneer de coach en ouder andere opvattingen hebben. Daarmee wordt het aannemelijk geacht dat de coach-ouderrelatie het welbevinden van het kind kan bevorderen of belemmeren.

Om de sportieve driehoek in haar geheel te betrekken en omdat de ervaringen van de sporters zelf als waardevol worden beschouwd, zullen ook de talenten zelf onderdeel uitmaken van de onderzoekspopulatie. Om de doelgroep af te bakenen, zal dit onderzoek zich richten op talenten van 12 tot en met 16 jaar. Vaak bevinden de talenten zich in die leeftijdsfase in de specialisatiefase. Deze fase, waarin intensivering van het aantal trainingsuren plaatsvindt, wordt gekenmerkt door gelijke afhankelijkheid van ouders en coaches (Bloom, 1985).

Methode

Participanten

Voor dit onderzoek zijn ervaringen van talentcoaches, talentouders en talenten van Utrechtse topsportverenigingen in beeld gebracht. Er was sprake van een doelgerichte steekproef. De 12 participanten waren verbonden aan een waterpolovereniging, judovereniging, turnvereniging of atletiekvereniging. In totaal hebben drie coaches (2 mannen, 1 vrouw) deelgenomen aan dit onderzoek. De coaches waren tussen de 40 en 50 jaar oud. Daarnaast hebben zes ouders geparticipeerd in dit onderzoek. De ouders (1 man, 5 vrouwen) hadden een leeftijd van 43 tot en met 53 jaar oud. Tenslotte zijn ook drie

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

vrouwelijke talenten geïnterviewd. De talenten hadden een gemiddelde leeftijd van 15 jaar. Alle participanten hadden een Westerse etnische achtergrond.

De coaches werden geworven via SportUtrecht, waar de onderzoeker participeert in een project dat gericht is op topsportverenigingen. Een voorwaarde voor deelname was dat zij actief waren als coach in het seizoen 2019/2020 en talenten coachten die op het hoogste of één-na-hoogste niveau in Nederland uitkomen. Voor de werving van ouders en talenten is de sneeuwbalmethode gebruikt. Bij deze methode worden nieuwe participanten geworven via reeds deelnemende participanten (Boeije, 2010). Ouders werden geworven via deelnemende coaches, waarbij aan de coaches werd gevraagd om ouders te kiezen waar zij een verschillende relatie mee hadden. De ouders dienden een kind te hebben dat op het hoogste of één-na-hoogste niveau in Nederland de sport beoefent. Tevens is gesproken met een aantal talenten uit de specialisatiefase ter aanvulling en verificatie van de verzamelde data. De talenten werden via de deelnemende ouders benaderd voor deelname. Zij dienden woonachtig te zijn bij hun ouders, op het hoogste of één-na-hoogste niveau in Nederland hun sport te beoefenen en minstens 10 uur in de week te trainen. Door zowel talentcoaches, talentouders als talenten uit verschillende sporten te includeren in de steekproef, werd gestreefd naar inhoudelijke generalisatie. Hierbij gaat het om het kunnen doen van algemeen geldende uitspraken, waarvoor het belangrijk is dat er een zo compleet mogelijk beeld is van de ervaringen (Baarda, De Goede, & Teunissen, 2009).

Open interview

Dit onderzoek gaat om het verkennen van de coach-ouderrelatie en is daarom kwalitatief explorierend van aard. Dit type onderzoek wordt gekenmerkt door het beschrijven en interpreteren van gebeurtenissen, interacties en personen naar aard of eigenschappen (Baarda et al., 2009). Om een volledige afspiegeling van de praktijk na te streven, werden perspectieven van zowel coaches, ouders als talenten meegenomen. Door deze data-triangulatie toe te passen, werd de interne validiteit van het onderzoek bevorderd (Baarda et al., 2009). Daarbij heeft de data-triangulatie als voordeel om inconsistenties in de relaties waar te nemen, doordat je vanuit verschillende perspectieven naar eenzelfde relatie kijkt.

In open interviews werden participanten bevraagd over hun ervaringen en opvattingen met betrekking tot (1) (hun eigen handelen als) de talentcoach (e.g., Kunt u vertellen wat u belangrijke eigenschappen vindt van een talentcoach?) (2) (hun eigen handelen als) de talentouder (e.g., Kunt u vertellen wat u belangrijke eigenschappen vindt van een talentouder?) (3) de coach-ouderrelatie (e.g., Kunt u een voorbeeld geven van een negatieve ervaring in de coach-ouderrelatie?). In het interview werden de ervaringen van de

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

participanten centraal gesteld. Door ook te vragen naar opvattingen over een optimale coach-ouderrelatie, kon een duidelijk beeld worden geschetst van de huidige situatie en in hoeverre dit verschilt met de gewenste praktijk. Bij de ervaringen met betrekking tot de coach-ouderrelatie werd ook gevraagd naar de ervaren invloed op het welbevinden van het talent. De talenten werden bevraagd over opvattingen en de ervaringen die zij hebben met de relatie tussen hun coach en ouder.

Om de betrouwbaarheid te vergroten, werden aantekeningen gemaakt en werden de antwoorden van de respondenten regelmatig samengevat door de onderzoeker. Op deze manier konden interpretatiefouten worden voorkomen en werd gecontroleerd of de inhoud werd begrepen zoals de geïnterviewde bedoelde (Heldens & Reyssoo, 2005).

Procedure

De participanten werden telefonisch of per mail benaderd over de procedure van het onderzoek. Hierbij werden zij geïnformeerd over het doel van het onderzoek, de onderzoeksopzet, verwachtingen van de respondenten en de verwerking van de gegevens. Deze informatie hebben de participanten kunnen lezen in de informatiebrief die vooraf naar hen is gestuurd. In deze brief werden tevens ethische voorwaarden betreffende anonimiteitsgarantie, de mogelijkheid om ten alle tijden af te zien van deelname en de verwerking van gegevens besproken. Deze informatiebrief bevatte ook een toestemmingsverklaring, welke is ondertekend door alle participanten. Bij kinderen jonger dan 16 jaar oud hebben ook de ouders deze ondertekend.

De interviews werden één op één gehouden en vonden plaats op de sportvereniging, bij SportUtrecht of via Skype of Microsoft Teams. Gemiddeld namen de interviews met coaches en ouders 55 minuten in beslag. De gesprekken met de talenten duurden minder lang, gemiddeld 16 minuten. Om de betrouwbaarheid te vergroten, werden de interviews opgenomen en vervolgens verbatim uitgeschreven (Baar & Wubbels, 2013).

De persoonsgegevens werden elders opgeslagen dan de data zelf. De computer waarop de persoonsgegevens werden opgeslagen is beveiligd en alleen betrokken onderzoekers hadden toegang tot deze gegevens. Om volledige anonimiteitsgarantie van de participanten te waarborgen, is gewerkt met een gepseudonimiseerde dataset. Ook zijn overige persoonsgegevens (zoals adres, woonplaats en beroep) onherkenbaar gemaakt, aangezien anonimiteit niet alleen inhoudt dat de volledige naam van de participant, maar ook overige gegevens niet herleidbaar zijn in de rapportage (Boeije, 2010).

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Data-analyse

Tijdens de periode van dataverzameling werd het proces van data-analyse al gestart, om op iteratieve wijze te komen tot nieuwe inzichten. Zo is de topiclijst meerdere malen aangepast aan de hand van voorgaande interviews. Na het transcriberen werden de interviews eerst open gecodeerd. Ondanks dat er reeds bestaande categorieën waren, is de data eerst open gecodeerd ten gunste van de exploratie van de coach-ouderrelatie. Vervolgens werd er axiaal gecodeerd, waarbij codes werden gecategoriseerd en de relevantie van de categorieën werd bepaald (Boeije, 2010). Bij deze stap werd in overleg met de begeleider een analyseplan opgesteld en werd regelmatig met andere studenten gesproken over de analyse, waardoor de geldigheid van waarnemingen werd bewaakt (Hak, 2004). In dit analyseplan werden tevens de verwachte factoren van de coach-ouderrelatie zoals opgesteld in de theoretische inleiding meegenomen, om te controleren of de participanten zich in deze factoren konden herkennen. Tenslotte werd selectief gecodeerd, waarbij structuur werd aangebracht in het licht van de onderzoeksvragen. Voor de data-analyse werd NVivo12 gebruikt.

Resultaten

Om het analyserendement weer te geven, is deze resultatensectie vormgegeven aan de hand van kernlabels die zijn voortgekomen uit de kwalitatieve analyse (e.g., ‘dingen moeten worden uitgesproken’). Deze kernlabels worden toegelicht aan de hand van dimensies, welke zijn gecursiveerd (e.g., ‘communicatie’). Ter verdieping en illustratie zijn de kernlabels aangevuld met citaten uit de interviews. Er wordt een onderscheid gemaakt in kernlabels die voortkomen uit een negatieve en een positieve coach-ouderrelatie. In deze resultatensectie wordt gesproken van een coach-talentrelatie en een ouder-talentrelatie, aangezien het in dit onderzoek specifiek om talenten gaat.

Negatief ervaren coach-ouderrelatie

Al is het minder frequent, een aantal respondenten heeft eens te maken gehad met een negatief ervaren coach-ouderrelatie. Deze ervaringen gaven inzicht in de factoren die belemmerend zijn voor deze relatie. Tevens werd inzicht verkregen in de manier waarop een negatief ervaren coach-ouderrelatie het welbevinden van het talent kan belemmeren.

Dingen moeten worden uitgesproken. Sommige ouders werden niet betrokken, terwijl zij hun kinderen wel graag wilden ondersteunen. Minder contactmomenten met de coach (en soms ook met hun puberende kind), maakte dit voor hen lastig: “De enige manier om betrokken te worden is om tijdens een wedstrijd naast een coach in de auto te zitten, dan hoor je nog eens iets” (talentouder). *Communicatie, voorlichting en ondersteuning* is wat

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

deze ouders graag zouden willen: “Je probeert je kind gewoon enthousiast te supporten, omdat ze het leuk heeft. Maar je weet eigenlijk niks” (talentouder).

Coaches kregen over het algemeen het idee dat de drempel voor ouders niet hoog is om naar hen toe te stappen: “Ouders sturen wel een appje als er iets is”. Uit ervaringen van ouders bleek echter dat zij hier soms wat terughoudend in zijn. *Ouders willen niet storen* en/of willen niet als lastige ouder worden gezien door de coach. Een gevolg kan zijn dat de ouder blijft zitten met vragen of dat er wrijving ontstaat. Zo gaf een van de ouders aan: “Want je kan natuurlijk ook doordat bepaalde dingen niet uitgesproken worden, daar misschien ook wel een bepaalde wrijving over krijgen”. Ook gaf een aantal ouders aan dat zij wel eens het verlangen hebben gehad dat de coach hen serieuzer zou nemen: “Ik denk dat heel veel coaches ouders als lastig ervaren en dat ze hen een beetje behandelen als vervoersmiddel” (talentouder). Een aantal ouders gaf aan dat de sport een voorbeeld moest nemen aan het onderwijs, omdat zij het gevoel kregen dat zij daar als ouder serieuzer worden genomen. Ook de deelnemende coaches konden negatieve ervaringen met ouders benoemen. Hierbij ging het met name over ouders die andere verwachtingen hadden dan de coach of ouders die zich niet aan de gemaakte afspraken hielden.

Twijfel bij talent.

Interviewer: En heb je zelf wel eens gehad dat je coach en je ouders het niet eens waren met elkaar?

Talent: Uhm, ja bijvoorbeeld voordat ik naar deze coach kwam. Die trainer, dat ze toen een gesprek hadden en dat mijn ouders andere ideeën hadden bijvoorbeeld dan die andere trainer, dat het een beetje verschillend was.

Interviewer: En wat deed dat met jou?

Talent: Ja ik wist nou niet precies wat nou het goede was ofzo. Wat het nou was dat waar was ofzo.

Interviewer: En als je een emotie of meerdere emoties zou moeten kiezen die daarbij zouden passen, zou je dan weten welke?

Talent: Onzeker of verlegen.

In een negatief ervaren coach-ouderrelatie zitten ouders en coaches vaak niet met elkaar op één lijn. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor het talent. In bovenstaand fragment wordt duidelijk dat een negatief ervaren coach-ouderrelatie kan leiden tot *twijfel, maar ook tot*

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

overvraging, onzekerheid en verwarring bij het talent, wanneer ouders en coaches het merkbaar niet eens zijn met elkaar. Dit is vaak wel het geval wanneer ouder en coach hevig verschillen in visie. Ouders die een lichte spanning ervaarden tussen hen en de coach, gaven aan dat hun kind er weinig last van leek te hebben. In deze gevallen was de coach-talentrelatie en de ouder-talentrelatie wel goed.

Vertrouwen in de coach. Ouders ervaarden dat wanneer zij geen vertrouwen hadden in (het handelen van) de coach, dit invloed kon hebben op het vertrouwen van het talent in de coach. *Ouders en kinderen beïnvloeden elkaar* namelijk in de manier van denken over de sport en de coach Zo geeft een ouder aan over het talent:

(. . .), dus die krijgt heel veel mee van hoe je zelf bent en daar zal ze ook wel in merken van: dit klikt niet, ik heb er zelf eigenlijk ook geen vertrouwen in (. . .), dus als dat basisvertrouwen er niet is en dat merkt ze bij ons, dan werkt dat meer als een katalysator voor haarzelf. (talentouder)

Deze onzekerheid kan bijvoorbeeld ontstaan doordat ouders een andere visie hebben dan de coach of doordat ze met vragen zitten. De talentouders gaven aan dikwijls dezelfde visie op talentontwikkeling te hebben als de coach van hun kind. Uit de ervaringen van de coaches bleek echter dat deze visie nogal eens kan verschillen. Zo gaf een van de coaches aan dat een verschil in visie vaker voorkomt dan dat je volledig met elkaar op één lijn zit. Wel gaven participanten aan dat het delen van een visie en elkaar kunnen vinden in doelstellingen bevorderend is voor de coach-ouderrelatie.

Welbevinden talent doorslaggevend. Voornamelijk ouders en talenten gaven aan dat de belangrijkste rol van de coach is dat de coach een *goede relatie met talenten* opbouwt, omdat dit het welbevinden van het talent bevordert.

Ik zou zelf hebben, als ik niet goed met de coach zou kunnen samenwerken of omgaan of wat dan ook, en ik merk dat mijn kind wel gewoon goed met de coach werkt.. dan vind ik dat ik daar een stapje terug in moet zetten en daar verder niet.. dat moet ik zo doen.. ja je doet eigenlijk wat voor het kind het fijnste is. (talentouder)

In sommige interviews kwam duidelijk naar voren dat deze coach-talentrelatie erg belangrijk is, maar ook de ouder-talentrelatie:

Maar ik denk dat het verder als het verder vanuit huis goed is en vanuit de coach goed is, dat het kind er dan ook nog wel komt. Ook al zou dan de band tussen de ouder en de coach niet goed zijn. (talentouder)

Net als de ouders en talenten, gaven ook coaches aan dat *inlevingsvermogen van de coach in het talent* van belang is. Ook gaven de talenten aan dat zij het belangrijk vinden dat een coach

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

betrokken, behulpzaam en aardig moet zijn en dat ze goed met de coach moeten kunnen praten, ook over andere dingen dan sport. Zo antwoordde een van de talenten op de vraag wat er belangrijk is bij een coach:

Nou ik vind het wel belangrijk... Natuurlijk gewoon hard kunnen trainen, maar ook als er iets is, dat je dat gewoon kunt zeggen (. . .). Ik denk vooral gewoon goed kunnen praten. Ja ik denk dat dat het belangrijkste is. (talent)

De coach-talentrelatie lijkt voor sommige ouders dan ook van invloed te zijn op de coach-ouderrelatie en op het handelen van de ouder.

Positief ervaren coach-ouderrelatie

De meeste respondenten ervoeren ten tijde van dataverzameling een positieve coach-ouderrelatie. Deze ervaringen gaven tevens inzicht in de factoren die belangrijk zijn voor een goede coach-ouderrelatie. Ook werd inzicht verkregen in de manier waarop een positief ervaren coach-ouderrelatie het welbevinden van het talent kan bevorderen.

Betere ondersteuning door wederzijdse signalering. Coaches en ouders gaven aan dat zij een signaleringsfunctie naar elkaar hebben, waarbij zij elkaar kunnen *helpen in de ondersteuning* van het talent:

Het welbehagen van een kind is het allerbelangrijkste en ik denk dat een trainer/coach ook heel veel ziet van een kind, misschien nog wel meer, of anders, dan de ouder het ziet. Dus die trainer/coach kan heel veel zien en dus heel veel terugkoppelen aan ouders. (talentouder)

Hierbij werd vermeld dat het van belang is dat coaches en ouders met deze signalen *terecht kunnen bij elkaar*. Hierbij werd benadrukt dat *de drempel voor ouders niet hoog moet zijn* om terecht te kunnen bij elkaar: “Ik denk wel dat het fijn is dat je voelt dat je bij de trainer/coach terecht kan om dingen te vragen zoals: ik zie dat mijn kind deze week niet lekker in haar vel zit”. Dit geldt met name voor de ouderlijke steun naar het talent.

We vragen best veel van een kind dat topsport gaat doen: veel trainen, organiseren, school, eten, en dan ook nog naar trainingen en wedstrijden toe. Dus als je daarin goed wil blijven ondersteunen als ouder, is het belangrijk om te blijven communiceren als het ergens niet goed gaat. (talentouder)

Waar coaches benoemden dat zij in de specialisatiefase de zelfstandigheid willen stimuleren bij talenten, gaven ouders aan dat zij hun kind ook graag willen ondersteunen in het drukke leven van de topsporter: “Als je dochter zo fanatiek is, zoveel doet voor de sport, als je dat niet een beetje stimuleert, zo niet heel veel, dan komt dat er ook niet uit denk ik” (talentouder).

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Open en eerlijke communicatie. Een *wederzijdse communicatie* die *open* en *eerlijk* is, was volgens alle coaches en ouders belangrijk voor een optimale coach-ouderrelatie. De deelnemende ouders ervoeren vrijwel allemaal een fijne communicatie met de huidige coach van hun kind en waardeerden dit ook erg. Ouders gaven aan dat *alles bespreekbaar* was en dat de coach vrijwel altijd goed *bereikbaar* was. De meeste ouders gaven aan dat wanneer de coach *voldoende communiceert* over het talent, maar ook *voorlichting* geeft, zij beter in staat zijn om hun kind te ondersteunen. Ook coaches waren veelal tevreden over de communicatie met ouders. Ook zien zij het belang in van communicatie: ‘‘Het keyword is communicatie. Ga er niet mee zitten, stel me de vraag’’.

De inhoud van de communicatie betreft met name *realistische verwachtingen en plannen* voor het talent. Ook gaf de meerderheid aan dat het in de communicatie *niet altijd over de sport* hoeft te gaan. Verder vertelden met name ouders dat zij aandacht hechten aan *persoonlijke communicatie* en dat zij hierbij geen sterke voorkeur hebben voor een communicatiemedium.

Het communicatiemedium dat bij bijna alle participanten wordt gebruikt is *Whatsapp*, wat door vrijwel iedereen als prettig werd ervaren. Buiten de wedstrijden, is er niet veel face-to-face contact meer, met name omdat de talenten uit dit onderzoek steeds vaker zelfstandig hun weg vinden naar de trainingen. Communicatie via het talent bleek vaak niet de beste weg om te communiceren. Het talent gaf dan vaak niets of een incompleet verhaal door, waardoor met name bij de ouders vragen ontstonden.

Bij sommige participanten wordt er regelmatig een *evaluatiegesprek* met de coach, ouder en het talent gehouden. Zowel de coaches, ouders als talenten gaven aan dit erg prettig te vinden. Volgens hen zorgen deze gesprekken voor duidelijkheid en een hoge betrokkenheid. Op de vraag of ze het fijn vonden om bij deze gesprekken te zitten, antwoordde een van de talenten:

Want stel mijn ouders gaan zitten met de coach, dan. Ja.. Je hoort van je moeder wel wat er is gezegd, maar je hoort het toch liever zelf. Wat je dan precies opvat, wat er dan gezegd wordt. Mooie complimenten die ik dan weer krijg waardoor ik weer een beetje motivatie krijg om er nog meer voor te gaan zeg maar. (talent)

Wel bleek dat ouders die goed contact hadden met de coach, het waardevoller vinden om regelmatig *ad hoc contact* te hebben dan evaluatiegesprekken.

Ouder als tussenpersoon. Een ervaring die veel ouders bespraken was dat de *ouder kan fungeren als tussenpersoon* bij de coach-talentrelatie. Talenten vinden het namelijk soms moeilijk om bepaalde dingen tegen hun coach te vertellen, omdat de *coach op een voetstuk*

DE COACH-OUDEERRELATIE IN DE TOPSPORT

staat: “Coaches zien vooral ook kinderen die heel graag willen en kinderen willen vaak ook een beetje pleasen he, die coaches staan toch een beetje op een voetstuk. En soms moet je je kind daarin ook beschermen” (talentouder). Ook een andere talentouder gaf aan: “Wat dat betreft denk ik dat er dingen zijn die een sporter niet wil delen met de coach, want dat is wel spannend. En als ouder moet je zo’n relatie hebben met de coach, dat je dat kan bespreken”. Uit de ervaringen blijkt dat het talent bepaalde dingen eerder vertelt tegen de ouder dan tegen de coach: “Als ik het ergens niet mee eens ben, zeg ik het niet zo graag tegen de coach maar wel tegen m’n ouders” (talent). Vervolgens kan de ouder dit communiceren met de coach, om de *situatie voor het talent te kunnen verbeteren*. Ook de talenten konden zich hierin vinden: “En als je dat dan tegen je ouders zegt, dan kunnen zij bijvoorbeeld met de trainster of trainer dan daarover praten. Omdat dat misschien iets makkelijker is dan om het zelf te doen” (talent). De talenten die deelnamen aan dit onderzoek waren positief over de relatie tussen hun coach en ouder en dat had met name met dit aspect te maken.

Vertrouwen in elkaar. De meerderheid van de ouders en coaches ervaarde op het moment van het interview een gevoel van wederzijds vertrouwen en respect in de coach-ouderrelatie. Vrijwel alle ouders en coaches stelden voorop dat er *wederzijds vertrouwen* moet zijn om goed met topsport om te kunnen gaan. Voor ouders lijken de vele trainingsuren die hun kind bij de coach doorbrengt hier een belangrijke reden voor te zijn. Een goede communicatie draagt volgens een van de ouders bij aan het vertrouwen in de ander: “Communicatie is de basis om een goed vertrouwen te kunnen hebben in iemand, om daar je kind ook aan toe te kunnen vertrouwen”. Ook werd genoemd dat het delen van eenzelfde visie bijdraagt aan het vertrouwen in de ander. *Wederzijds respect* werd tevens door zowel ouders als coaches als een vereiste gezien voor een optimale coach-ouderrelatie.

Op één lijn zitten. Zowel coaches als ouders gaven aan dat het belangrijk is om *dezelfde visie en verwachtingen* te hebben. Zo werd bijvoorbeeld genoemd dat het belangrijk is om op één lijn te zitten en om de neuzen dezelfde kant op te hebben staan. Ouders gaven aan dat ze het belang inzien van veel trainen, maar dat het gaat om *meer dan alleen uren maken*. Ook erkennen zowel coaches als ouders het *belang van school*. Met name de ouders gaven aan dat het niet alleen om de sport gaat, maar dat de *ontwikkeling van het kind het belangrijkste* is.

Geen vriendschap, wel samenwerken. De coaches die al langer (10+ jaar) coachten, gaven aan dat coaching een *ervaringsvak* is dat gepaard gaat met nieuwe inzichten, wat bevorderlijk is voor de omgang met ouders. Ook gaven zij aan dat het vaak tijd kost om een coach-ouderrelatie op te bouwen.

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Ik was voorheen altijd wel zo van: oeh die ouders, ik moet ze op afstand houden. Ik ben daar wel van teruggekomen. Ik merk wel dat dat echt belangrijk is om met elkaar die driehoek goed te hebben, dat je dan tot de beste resultaten komt. (coach)

Sommige coaches vonden dat ouders en coaches *geen gelijkwaardige relatie* hoeven te hebben. De coaches noemden dat zij ouders en talenten de weg moeten wijzen en dat zij sportgerelateerde beslissingen moeten nemen: ‘‘Uiteindelijk ben ik toch de coach’’. Een aantal participanten gaf aan dat er *geen vriendschapsrelatie* gevormd hoeft te worden tussen ouders en coach. Een ouder waarbij dit wel het geval was, gaf aan dat dat ook prima werkte voor haar: ‘‘Een relatie met de coach op dat niveau, dus wel vriendschappelijk, maar wel vanuit de sportinsteek, dat is wel heel fijn’’. Wel gaf de meerderheid van de participanten aan dat het belangrijk is dat ouders en coaches goed kunnen *samenwerken*, bijvoorbeeld door de wederzijdse signalering.

Weten wat je aan elkaar hebt. Coaches en ouders gaven aan dat het fijn is om te weten wat ze aan elkaar hebben. Bij de ouders en coaches die een goede coach-ouderrelatie ervaarden, was vaak ook sprake van een *duidelijke rolverdeling*. In deze gevallen weten ouders en coaches wat ze aan elkaar hebben, doordat ze dit in het begin van het seizoen *met elkaar communiceren*. Dit kwam vaak neer op de coach die zich bezighoudt met de sporttechnische aspecten en de ouders die een faciliterende en stimulerende rol vervullen.

Begrip voor elkaars rol werd ook als belangrijk bestempeld: ‘‘Je moet je ook niet met elkaar bemoeien, dat ik zeg van: die worp moet je haar zo aanleren ofzo. Je hebt alle twee je eigen disciplines en daar moet je je bij houden’’ (talentouder). Over het algemeen waren de participanten van mening dat de talentouders *gemiddeld betrokken* moeten zijn en het talent dienen te *ondersteunen* door te faciliteren en te stimuleren, waarbij de ouders *ook de niet-sportidentiteit van het kind stimuleren*. De coaches moeten zich bezig houden met het sporttechnische aspect. Zo gaf een talentouder aan over sporttechnische kennis van de coach: ‘‘(. . .) hij moet een ervaringsdeskundige zijn’’. Met name ouders en talenten geven echter aan dat een goede band tussen coach en talent het belangrijkste is bij coaching.

Discussie

De eerste doelstelling van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in de coach-ouderrelatie. De centrale vraagstelling luidde: Hoe wordt de coach-ouderrelatie ervaren door talentcoaches, talentouders en sporttalenten van Utrechtse topsportverenigingen?

Ervaren coach-ouderrelatie. De geïnterviewde talentouders waren over het algemeen tevreden over hun relatie met de huidige coach van hun kind. Desondanks hebben enkele ouders ook negatieve ervaringen gehad met huidige of voormalige coaches. Ook de

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

geïnterviewde coaches waren dikwijls tevreden over de relaties die zij hadden met ouders, maar konden vaak zonder moeite negatieve ervaringen benoemen. In lijn met het onderzoek van Elling et al. (2013), bleek dat het bij een negatieve coach-ouderrelatie vaak mis gaat in de communicatie. De sporttalenten die werden geïnterviewd ervoeren een positieve coach-ouderrelatie en zij wisten met name te verwoorden welke voordelen een positieve coach-ouderrelatie hen bracht. Door de ervaringen van de participanten werd inzicht verkregen in de werkzame factoren van de coach-ouderrelatie en de ervaren invloed op het welbevinden van het talent.

Werkzame factoren coach-ouderrelatie. Gebaseerd op de leerkracht-ouderrelatie, werd verwacht dat communicatie, vertrouwen, respect, het delen van eenzelfde visie en verwachtingen en samenwerking bepalende factoren zouden zijn voor de coach-ouderrelatie (Chung et al., 2008; Vickers & Minke, 1995). Door de interviews werd duidelijk wat de ervaringen waren ten aanzien van deze kenmerken. De verwachtingen werden grotendeels bevestigd, waarmee kan worden gesteld dat de coach-ouderrelatie in de topsport over het algemeen vergelijkbaar is met de leerkracht-ouderrelatie.

Communicatie. In overeenkomst met de verwachting, is gebleken dat communicatie van belang is voor een optimale coach-ouderrelatie (Elling et al., 2013; Smoll et al., 2011). De optimale communicatie tussen coaches en ouders is wederzijds, open en eerlijk. In vrijwel de gehele resultatensectie was communicatie een terugkerend thema. Het creëren van dezelfde visie en verwachtingen, het wederzijds vertrouwen en het verlagen van de drempel van ouders om naar de coach toe te stappen kan namelijk worden bereikt door een positieve communicatie. Uit de ervaringen bleek dat de talenten niet altijd goed naar ouders communiceerden en dat sommige ouders een drempel voelden om naar de coach toe te stappen. Dit kan ervoor zorgen dat de talentouder met vragen blijft zitten, wat gepaard gaat met onzekerheid. Als deze onzekerheid aanhoudt, dan gaat dit ten koste van het vertrouwen in de ander (Sorrentine, Hanna, Holmes, & Sharp, 1995). Effectieve communicatie beperkt daarom onzekerheden en daarmee een gevoel van wantrouwen. Dit kwam tevens terug in de ervaringen die ouders, coaches en talenten hadden met de evaluatiegesprekken, waarbij zij aangaven dat alles na zo'n gesprek weer duidelijk was.

Vertrouwen. Uit de resultaten kwam ook naar voren dat, zoals verwacht, vertrouwen in elkaar cruciaal is om de relatie tussen talentcoach en talentouder te kunnen laten slagen. Het belang van dit vertrouwen lijkt in de topsport groot, aangezien de talenten veel tijd doorbrengen met de coach (Bloom, 1985). *Respect* werd ook gezien als belangrijke factor, maar werd minder vaak genoemd dan vertrouwen.

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Delen van eenzelfde visie. Het delen van de visie over sport en talentontwikkeling is bevorderend voor de coach-ouderrelatie, bijvoorbeeld dat de coach en ouder op één lijn zitten over welke plaats school inneemt. Verder werd bevestigd dat het belangrijk is dat coaches en ouders verwachtingen delen met elkaar over elkaar en over het talent. Ouders en coaches gaven namelijk aan te willen weten wat ze aan elkaar hebben.

Samenwerking. Coaches en ouders waren het eens dat zij met elkaar moeten kunnen samenwerken. In tegenstelling tot deze en andere factoren die tot dusver benoemd zijn waar zowel coaches als ouders zich in konden vinden, waren er verschillende opvattingen over gelijkwaardigheid bij de samenwerking van de coach-ouderrelatie. Dit kenmerk werd in een van de eerdere interviews aangedragen en is vervolgens meegenomen in de analyse. Dit kan mogelijk verklaard worden door het verschil tussen ‘gelijkwaardigheid’ en ‘gelijkheid’. Gelijkwaardigheid in de coach-ouderrelatie betekent niet dat coaches en ouders gelijke taken en verantwoordelijkheden hebben. Ook kunnen hun meningen aanzienlijk verschillen over wat optimale voorwaarden zijn voor de ontwikkeling van sporters.

Ondanks dat deze ‘ongelijkheid’ ook aanwezig is bij de leerkracht-ouderrelatie (Oostdam & Hooge, 2013), gaven sommige participanten aan dat zij met de coach net zo’n relatie zouden willen hebben als met de leerkracht van hun kind. Dit zou onder andere verklaard kunnen worden doordat er in het onderwijs de laatste decennia meer sprake is van partnerschap met ouders. Van oudsher werd de professie van klassieke gezagsdragers zoals leerkrachten als waardevoller gezien dan de mening van de ouders (Daamen, 2017). In het onderwijs is er tegenwoordig meer aandacht voor dit partnerschap, waarbij leerkrachten focussen op datgene wat ouders kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van het kind in plaats van de tekortkomingen (Daamen, 2017). Gezien de huidige praktijk van het coachen, waarbij coaches op een voetstuk lijken te staan en weinig aandacht is voor partnerschap met ouders, is dit iets waar het onderwijs voor lijkt te lopen op de topsport.

Welbevinden. Verwacht werd dat de coach-ouderrelatie het welbevinden van het talent met name zou beïnvloeden via de competentiegevoelens van het talent. Resultaten lieten zien dat er gevoelens van twijfel, onzekerheid, overvraging en verwarring bij een talent kunnen ontstaan wanneer ouders en coach niet op één lijn zitten. Conform de verwachting, kunnen deze gevoelens het competentiegevoel van het talent verlagen, wat het welbevinden kan verminderen (Ryan & Deci, 2000).

De coach-ouderrelatie lijkt ook indirect van invloed te zijn op het welbevinden van het talent. De coach-ouderrelatie staat in verbinding met de coach-talentrelatie en de ouder-talentrelatie en deze relaties zijn bepalend voor gevoelens van relationele verbondenheid. Uit

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

de interviews bleek dat het vertrouwen van de ouder in de coach invloed kan hebben op het vertrouwen van het talent in de coach. Zeker bij een sport als turnen is een goede vertrouwensband tussen sporter en coach essentieel (Buisman & Baar, 2020). Wanneer het talent de coach niet (meer) vertrouwt, kan dit negatieve gevolgen hebben voor de coach-talentrelatie. Een negatieve coach-ouderrelatie dus gevolgen hebben voor het gevoel van relationele verbondenheid van het talent. Dit kan worden verklaard vanuit de ecologische theorie van Bronfenbrenner, die stelt dat een mesosysteem van coach en ouder interacties stimulerend of belemmerend kunnen zijn voor de microsystemen van ouder-talent en coach-talentinteracties (Bronfenbrenner, 1979).

Uit de interviews bleek ook dat ouders en coaches door wederzijdse signalering elkaar kunnen helpen om het talent te ondersteunen. Met name voor ouders die geen achtergrond hebben in de (top)sport, kan het lastig zijn om hun kind te ondersteunen. Zoals ook voortkwam uit het onderzoek van Luijt, Reijgersberg en Elling (2009), voelden talentouders de behoefte aan kennis en voorlichting om deze ondersteuning te optimaliseren. Dit kan worden verklaard door ouderlijke bezorgdheid, maar mogelijk ook vanuit de wens om succes te hebben. Deze prestatiedrang lijkt steeds meer de norm te zijn in de huidige prestatie maatschappij, die hand in hand gaat met hoge verwachtingen van een individu. Hoge verwachtingen leiden makkelijk tot (ouderlijke) competitie en kunnen *hyperparenting* als gevolg hebben, waarbij helikopterouders en sneeuwschuifouders (of ‘curlingouders’) hun kind excessief ondersteunen. Dit zijn metaforen om ouders te beschrijven die als een helikopter boven hun kinderen hangen om alle obstakels te signaleren en het kind te monitoren en begeleiden, of als een sneeuwschuiver die voor hun kinderen het pad naar succes effent (Wolbert, 2019). Ondanks dat de ervaren ouderlijke steun van groot belang blijkt voor de motivatie en het sportsucces van het talent (Weiss, 1995), kan deze vorm van opvoeding ook zorgen voor gevoelens van stress en druk bij het kind (Wolbert, 2019). Wanneer de ouder daarentegen weinig tot geen kennis heeft over hoe om te gaan met een kind dat topsport beoefent, kan het zijn dat hij onverantwoorde beslissingen neemt voor de sporter. Dit kan worden voorkomen door een coach die de juiste voorlichting geeft over topsport gerelateerde onderwerpen. Ook bij ouders ligt echter de verantwoordelijkheid om de coach op de hoogte te houden van signalen met betrekking tot het welbevinden van het talent, zodat een coach hier rekening mee kan houden. De mate van wederzijdse signalering tussen ouders en coach lijkt in deze zin dus ook bij te dragen aan het welbevinden van het talent.

Er kan worden geconcludeerd dat de optimale coach-ouderrelatie wordt gekenmerkt door een wederzijdse, open en eerlijke communicatie, wederzijds vertrouwen en respect, een

DE COACH-OUDEERRELATIE IN DE TOPSPORT

gedeelde visie en verwachtingen, een duidelijke rolverdeling en samenwerking.

Communicatie bleek hierbij het meest belangrijke kenmerk te zijn, want zonder communicatie zijn de overige kenmerken lastig te bewerkstelligen. Daarnaast bleek de coach-ouderrelatie een directe invloed te hebben op het gevoel van competentie en een indirecte invloed op relationele verbondenheid, en daarmee voor het welbevinden van het talent. Dit onderzoek heeft tevens nader inzicht gegeven in de sportieve driehoek en hoe de coach-ouderrelatie zich kan verhouden tot de andere zijden van de driehoek. Aangezien dit geen doelstelling was van dit onderzoek, maar wel bijdraagt aan de wetenschappelijke kennis over de sportieve driehoek, is er een overzicht van de bevindingen hierover opgenomen in Bijlage B.

Aanbevelingen coachopleidingen. Een tweede doelstelling was om concrete aanbevelingen te formuleren voor de curriculumontwikkeling van coachopleidingen met betrekking tot de coach-ouderrelatie. Deze aanbevelingen zijn geformuleerd aan de hand van de ervaringen van de talentcoaches, talentouders en de talenten. Een voorwaarde is dat coaches de meerwaarde van een positieve relatie met talentouders in moeten zien, namelijk dat het de sportieve prestaties (Hellstedt, 1987; Hopper & Jeffries, 1990; Smoll et al., 2011) en het welbevinden van het talent kan bevorderen. Verder is het belangrijk dat coaches communiceren, rollen verdelen, samenwerken, evalueren, de toekomst bespreken met ouders en hen te informeren wat betreft de sportieve ontwikkeling van het talent. In Bijlage C zijn de aanbevelingen vorm gegeven aan de hand van een stappenplan voor coaches. Een aanvullend implicatieproduct is opgenomen in Bijlage D. Hier zijn twee casussen beschreven aan de hand van de ervaringen van participanten: een positief ervaren coach-ouderrelatie en een negatief ervaren coach-ouderrelatie. Aangezien de casus van de positief ervaren coach-ouderrelaties sterk overeen kwam met de door participanten beschreven ideale coach-ouderrelatie, kan het de casus worden beschouwd als de optimale coach-ouderrelatie. Het ideale beeld werd namelijk vaak gebaseerd op persoonlijke positieve ervaringen.

Limitaties

Een eerste limitatie van dit onderzoek is dat de participanten veelal tevreden waren over de coach-ouderrelatie. Een verklaring hiervoor zou de sneeuwbal methode kunnen zijn, wat kan leiden tot een vertekening van de onderzoeksgroep. De sneeuwbal methode heeft als nadeel dat de onderzoeker afhankelijk is van de respondenten, waardoor weinig controle is over de selectie. In dit geval zou het dus kunnen dat de coaches hebben gekozen voor ouders met wie zij een positieve relatie hadden. Een nadeel hiervan is dat dit kan leiden tot niet-representatieve onderzoeksresultaten. Desondanks waren er meerdere participanten die negatieve ervaringen hebben gehad met betrekking tot de coach-ouderrelatie. Een tweede

DE COACH-OUDEERRELATIE IN DE TOPSPORT

limitatie met betrekking tot de steekproef is het aantal respondenten. Om de validiteit te waarborgen, werd gebruik gemaakt van data-triangulatie en werden drie onderzoeksgroepen geïncorporeerd: talentcoaches, talentouders en talenten. Dit heeft er echter toe geleid dat er per onderzoeksgroep relatief weinig participanten waren. Een andere limitatie heeft tevens te maken met data-triangulatie. Doordat meerdere participanten binnen dezelfde driehoek deelnamen, kan het zijn dat dit hun antwoorden heeft beïnvloed. Een aanbeveling voor vervolgonderzoek is om een random steekproef uit te voeren met meer respondenten. Hierbij zou enkel naar talenten kunnen worden gekeken, om meer inzicht te krijgen in hun ervaringen met betrekking tot de coach-ouderrelatie en de invloed op hun welbevinden. Anderzijds zou er ook vervolgonderzoek kunnen worden gedaan waarbij de focus ligt op de aard en eigenschappen van de coach-ouderrelatie in de topsport, waarbij onderzoek wordt uitgevoerd onder een grotere onderzoeksgroep van talentouders en talentcoaches.

Wat mogelijk ook invloed heeft gehad op de antwoorden van de respondenten is de coronacrisis. Ten tijde van de dataverzameling brak in Nederland het coronavirus uit. Dat deze situatie gepaard ging met veranderingen en eventuele onzekerheden, kan de respondenten hebben beïnvloed. Door de coronacrisis vond een grote meerderheid van de interviews niet face-to-face plaats. Om toch zoveel mogelijk 'social cues' (e.g., intonatie en lichaamshouding) waar te nemen, is gekozen om te videobellen. Deze social cues kunnen de interviewer namelijk veel extra informatie geven over het mondelinge antwoord van de geïnterviewde (Opdenakker, 2006). Een laatste limitatie is dat dit onderzoek een erg brede focus heeft gekend. Binnen dit onderzoek werd namelijk een poging gedaan om te onderzoeken welke invloed de coach-ouderrelatie op het welbevinden van de talenten zou kunnen hebben, terwijl, door gebrek aan wetenschappelijk onderzoek, de operationalisering van de coach-ouderrelatie ook in dit onderzoek plaats moest vinden.

Daarentegen vormt dit onderzoek een aanvulling op dit nog schaars onderzochte thema. Om betekenis te kunnen geven aan de coach-ouderrelatie, werden de ervaringen tijdens de interviews centraal gesteld. Tijdens het onderzoek is de focus bij de interviews steeds meer komen te liggen op de verhalen van de talentcoaches, talentouders en de talenten, waaruit betekenissen konden worden ontleend. Door hierop te focussen, werd geprobeerd te voorkomen dat er op cruciale momenten niet werd doorgevraagd of dat nieuwe perspectieven niet werden opgemerkt (Buisman & Baar, 2020). Om dit te stimuleren, heb ik geprobeerd de vragen zo open mogelijk te stellen en te vragen naar gevoelens en emoties van de respondent, waarbij ik heb geprobeerd me zo empathisch mogelijk op te stellen.

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Implicaties

Conform de doelstelling, zijn er in dit onderzoek concrete implicaties geformuleerd voor de praktijk. Wat betreft praktische implicaties lijkt het waardevol om als coach te investeren in de coach-ouderrelatie. De handvatten die de coaches hiervoor nodig hebben, kunnen worden geïmplementeerd in coachopleidingen of in bijscholingscursussen. Deze aanbevelingen zijn reeds besproken. Er dient echter nog één belangrijke kanttekening te worden geplaatst. Ondanks dat de praktische implicaties gericht zijn op een positieve coach-ouderrelatie, dienen de talentouders het welbevinden van hun kind te allen tijde voorop te stellen, ook al zou dit frictie kunnen veroorzaken met de coach. De talentouder kan namelijk fungeren als tussenpersoon in de coach-talentrelatie. De belangen van een kind kunnen op gespannen voet staan met datgene wat de topsport verlangt (Buisman & Baar, 2020). Uit de interviews bleek dat kinderen deze belangen niet altijd uiten naar hun coaches, omdat zij op een voetstuk staan. Daarom is het belangrijk dat ouders deze belangen in de gaten houden en signaleren en waar nodig deze met de coach bespreken. Hiervoor is het belangrijk dat ouders kritisch blijven en niet ‘blind’ worden door het sportsucces van hun kind, maar dat zij ook de niet-topsportidentiteit van hun kind stimuleren. Vanuit een pedagogisch normatief kader is het namelijk van belang dat het kind meerzijdigheid in de ontwikkeling verdient (Buisman & Baar, 2020).

Dit onderzoek levert nadere onderbouwing waarom aandacht voor de coach-ouderrelatie in de topsportpraktijk bevorderend kan zijn voor de ontwikkeling van het talent. Vanuit een nieuwe benadering heeft dit onderzoek inzicht gegeven in waarom een positieve coach-ouderrelatie kan bijdragen aan de optimalisatie van talentontwikkeling. Middels een ontworpen stappenplan en casussen zijn concrete handvatten ontwikkeld die geïmplementeerd kunnen worden in coachopleidingen. Deze materialen kunnen de coaches helpen de meerwaarde van een positieve coach-ouderrelatie in te zien en hoe zij kunnen toewerken naar een dergelijke relatie. Deze materialen zijn bruikbaar, aangezien uit dit onderzoek is gebleken dat er bij de coach-ouderrelatie, met name bij de communicatie tussen talentcoaches en talentouders, zeker nog het een en ander te winnen valt.

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Referenties

- Aarts, N., Steuten, C., & Van Woerkum, C. (2014). *Strategische communicatie*. Assen, Uitgeverij Koninklijke van Gorcum.
- Baar, P., & Wubbels, T. (2013). Peer aggression and victimization: Dutch sports coaches' views and practices. *The Sport Psychologist*, 27, 380-389. doi:10.1123/tsp.27.4.380
- Baarda, D. B., De Goede, M. P. M., & Teunissen, J. (2009). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen: Wolters-Noordhoff B.V.
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117, 497-529. doi:10.1037/0033-2909.117.3.497
- Bloom, B. S. (1985). *Developing talent in young people*. New York: Ballantine.
- Boeije, H. R. (2010). *Analysis in qualitative research*. London: Sage.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by nature and designs*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Buisman A., & Baar, P. (2020). *Op de bank zitten? Jeugdparticipatie in de sport: Meedoen en mee mogen doen*. Amsterdam, Uitgeverij SWP.
- Chung, L., Marvin, C. A., & Churchill, S. L. (2005). Teacher factors associated with preschool teacher-child relationships: Teaching efficacy and parent-teacher relationships. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 25, 131-142. doi:10.1080/1090102050250206
- Daamen, W. (2017). *Partnerschap met ouders: Wat werkt*. Geraadpleegd van: https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Wat-werkt-publicatie/WatWerkt_Partnerschap-met-ouders.pdf
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268. doi:10.1207/S15327965PLI1104_01
- Deen, R. C., & Visser, E. (2012). *Talentontwikkeling in de sport: Van aankomend talent naar excellente topper!* Geraadpleegd van: https://www.kessels-smit.com/files/Artikel_2012_-_deen_visser_-_talentontwikkeling_in_de_sport.pdf
- Elling, A., Reijgersberg, N., & Hakkers, S. (2013). *Talenten in balans!?* Mulier Instituut, 's-Hertogenbosch.
- Hak, T. (2004). Waarnemingsmethoden in kwalitatief onderzoek. *Huisarts en Wetenschap*, 47, 205-212. doi:10.1007/BF03083720
- Heldens, J., & Reysoo, F. (2005). De kunst van het interviewen: Reflecties op het interview met een guide. *Kwalon*, 3, 106-121.

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

- Hellstedt, J. C. (1987). The coach/parent/athlete relationship. *The Sport Psychologist*, *1*, 151-160. doi:10.1123/tsp.1.2.151
- Hopper, C., & Jeffries, S. (1990). Coach-parent relations in youth sport. *Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, *61*, 18-22. doi:10.1080/07303084.1990.10606500
- Luijt, R., Reijgersberg, N., & Elling, A. (2009). *Alles voor de sport!?* Mulier Instituut, 's-Hertogenbosch.
- Nationaal Sportakkoord (2019). *Topsport die inspireert*. Geraadpleegd van <https://www.allesoversport.nl/sportakkoord/topsport-die-inspireert/>
- NOC*NSF. (z.d.). *Ons topsportbeleid - NOC*NSF*. Geraadpleegd van <https://nocnsf.nl/topsport/nederland-in-de-top-10>
- Oostdam, R. & Hooge, E. (2013). Making the difference with active parenting: Forming educational partnerships between parents and schools. *European Journal of Psychology and Education*, *28*, 337-351. doi:10.1007/s10212-012-0117-6
- Opdenakker, R. (2006). Advantages and disadvantages of four interview techniques in qualitative research. *Qualitative Social Research*, *7*. doi:10.17169/fqs-7.4.175
- Ryan, R. M., & Deci, M. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, *55*, 68-78. doi:10.1037/110003-066X.55.1.68
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2002). An overview of Self-Determination Theory: An organismic-dialectic perspective. In E.L. Deci & R. M. Ryan (Red.) *Handbook of self-determination research* (p. 3-33). Rochester, NY: University of Rochester Press.
- Schipper-van Veldhoven, N., Van der Palen, H., Van der Kerk, J., & Schuijers, R. (2012). *Goud in elk kind*. Sport en Kennis.
- Skinner, E., Furrer, C., Marchand, G., & Kindermann, T. (2008). Engagement and disaffection in the classroom: Part of a larger motivational dynamic? *Journal of Educational Psychology*, *100*, 765-781. doi:10.1037/a0012840
- Smoll, F. L., Cumming, S. P., & Smith, R. E. (2011). Enhancing coach-parent relationships in youth sports: Increasing harmony and minimizing hassle. *International Journal of Sports Science & Coaching*, *6*, 13-26. doi:10.1260/1747-9541.6.1.13
- Sorrentino, R. M., Holmes, J. G., Hanna, S. E., & Sharp, A. (1995). Uncertainty orientation and trust in close relationships: Individual differences in cognitive styles. *Journal of Personality and Social Psychology*, *68*, 314-327. doi:10.1037/0022-3514.68.2.314
- TeamNL (2018). *De weg naar het podium*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Van Alphen, M. (2019). *Psychosociale gespreksvoering*. Amsterdam, Boom Uitgevers.

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

- Van Rossum, J. H. A. (1993). Op weg naar de top: Ontwikkelingen bij sporttalent. *Sportgericht*, 48, 5-12.
- Vickers, H. S., & Minke, K. M. (1995). Exploring parent-teacher relationships: Joining and communication to others. *School Psychology Quarterly*, 10, 133-150. doi:10.1037/h0088300
- Weiss, M. R. (1995). *Children and sport: An educational model*. Champaign: Human Kinetics.
- Wolbert, L. (2019). Floreren als ultiem einddoel van opvoeding en onderwijs. *Pedagogiek*, 39, 95-112. doi:10.5117/PED2019.1.006.WOLB

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Bijlage A

Een overzicht van het contact met Nederlandse sportbonden over de aandacht voor de coach-ouderrelatie in trainersopleidingen. Op een enkele uitzondering na, was er mailcontact met medewerkers (coördinatoren, projectleiders, ontwikkelaars) van de afdeling Opleidingen.

Bond	Aandacht voor coach-ouderrelatie
<p>Handbal</p> <p>(Mailcontact met Annelies, 16 april 2020)</p>	<p>De Handbalbond werkt met 4 inzichten: structureren, stimuleren, regie overdragen en individuele aandacht geven.</p> <p>Hierbij komt bij ‘structureren’ terug dat het belangrijk is om afspraken te maken met ouders, vooral bij jonge kinderen.</p>
<p>KNLTB</p> <p>(Telefonisch contact met Annemieke van Samsbeek, 24 april 2020)</p>	<p>Bij de KNLTB zijn er 3 opleidingen: A, B en C</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opleiding A is een algemene trainersopleiding voor het recreatieve tennis. Hierbij is met name aandacht voor bijvoorbeeld communicatie met het bestuur en globaal contact met ouders. - Opleiding B is een trainersopleiding voor het prestatieve tennis, ook op topsportniveau. Hierbij is meer aandacht voor het contact met ouders. Zo wordt er bijvoorbeeld aandacht gegeven aan het geven van presentaties voor ouders en oudergesprekken. - Opleiding C is een coachopleiding voor de topsport (kampioenschappen, Olympische Spelen). Hierbij wordt nog dieper ingegaan op het contact met ouders door bijvoorbeeld te leren over gesprekstechnieken.
<p>KNVB</p> <p>(Mailcontact met Michel Wijngaards, 22 april 2020)</p>	<p>De focus van een trainer-coach in de opleiding Juniorentrainer van de KNVB ligt op het gebied van het geven van de trainingen en het begeleiden van wedstrijden. Er zijn twee gesplitste bijeenkomsten waar er meer mogelijkheden zijn om te differentiëren naar niveau en er is ruimte tijdens de laatste bijeenkomst voor het behandelen van onderwerpen die leven bij de deelnemers. De rol en omgang met ouders is daar één van. Ter ondersteuning van de docent hebben zij hiervoor hier</p>

---

onder andere een infographic, een filmpje en achtergrondinformatie ontwikkeld.

Het andere onderdeel waar ouders genoemd worden is het onderwerp afspraken maken. Hoewel de KNVB spelers in deze leeftijdscategorie probeert meer autonomie en verantwoordelijkheid te geven, verschilt dit per speler en per ouder. Om die reden hebben zij in het kwalificatieprofiel opgenomen dat een trainer-coach helder moet kunnen communiceren naar ouders wat zij van de trainer-coach kunnen verwachten en wat er van hen wordt verwacht. Tijdens de opleiding benoemen zij deze twee onderdelen en gaan erover in gesprek.

KNZB

(Mailcontact met Alice van den Brink, 31 maart 2020)

Om het door de KNZB erkende diploma Trainer - Coach Waterpolo niveau 3 te behalen, moet je vier kerntaken op niveau 3 beheersen:

1. Geven van trainingen
2. Coachen bij wedstrijden
3. Organiseren van activiteiten
4. Aansturen van het sportkader

Enkel in de eerste kerntaak komt het woord 'ouders' terug. De volgende vier taken kunnen worden gekoppeld aan het contact met de ouders.

- "Sporters en ouders/derden kunt informeren en betrekken"
  - "Maakt afspraken met sporters en ouders/derden"
  - "Gaat sportief en respectvol om met alle betrokkenen"
  - "Komt afspraken na"
-

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Basketball Bond

(Mailcontact met Frans van de Geer, 6 april 2020)

Binnen de BT3 en BT4 opleiding komt in de workshops niet specifiek contact met en de rol van de ouders aan de orde.

Binnen de BT2 opleiding veel meer.

Bij de BT3 onderdeel coachen van wedstrijden, is er sprake van 'bereidt sporters (en ouders) voor op de wedstrijd. Hierbij gaat het (in de opdracht) vooral over leefstijl, wat wordt er van de sporter verwacht om zich optimaal voor te bereiden op de wedstrijd en hoe kan de ouder daarbij ondersteunen (leefstijl, regels, afspraken)

Bij de BT4 onderdeel scouten van sporters, gaat het over scouten van sporters en als er een model gemaakt en uitgevoerd is: 'Bespreek met een sporter (en eventueel ouders) wat de uitkomst van de scouting is'.

AtletiekUnie

(Mailcontact met Rita Lemmens, 25 mei 2020)

In de trainersopleidingen van de AtletiekUnie wordt geen structurele aandacht besteed aan de coach-ouderrelatie.

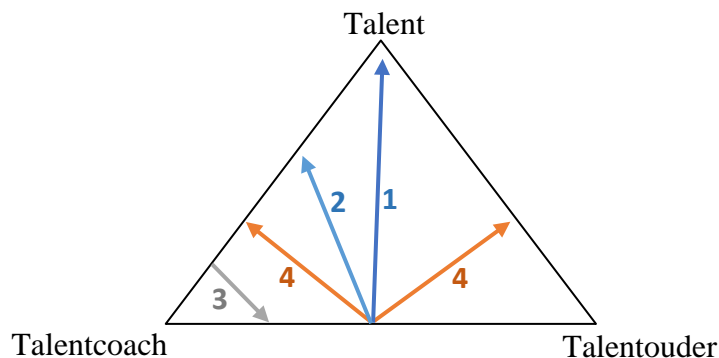
Ook was er gesproken met een coach die recent een opleiding van de AtletiekUnie gevolgd heeft. Hij gaf het volgende aan: "Ze benoemen het wel, dat de ouders belangrijk zijn. Maar dan gaat het ook weer heel snel ergens anders over."

Aan de hand van bovenstaande gegevens kan worden geconcludeerd dat er bij de meeste Nederlandse sportbonden (nog) geen structurele aandacht is voor de coach-ouderrelatie. Wanneer dit onderwerp wel aan bod komt, gaat het met name over het maken en nakomen van afspraken.

Bijlage B

Inzichten in de sportieve driehoek

Uit de kernlabels kwamen gevolgen van een positief of negatief ervaren coach-ouderrelatie op de andere zijden van de sportieve driehoek voort. Om deze interne verbanden van de sportieve driehoek te verhelderen, zijn deze geïllustreerd in Figuur 1.

Figuur 1. Interne verbanden binnen de sportieve driehoek.

De reeds besproken resultaten laten zien dat (1) de coach-ouderrelatie een directe invloed kan hebben op het welbevinden van het talent; (2) de coach-ouderrelatie een invloed kan hebben op de coach-talentrelatie; (3) dat de coach-talentrelatie invloed kan hebben op de coach-ouderrelatie en (4) een coach-ouderrelatie invloed kan hebben op de kwaliteit van ondersteuning aan het talent bij zowel de coach-talentrelatie als de ouder-talentrelatie. Tenslotte kwam naar voren dat sportsucces een positieve invloed lijkt te hebben op de relaties binnen de driehoek: “Ja en dat zie je toch wel in alle sporten denk ik, dat zo lang het goed gaat, dan vindt ook iedereen elkaar aardig” (talentcoach).

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

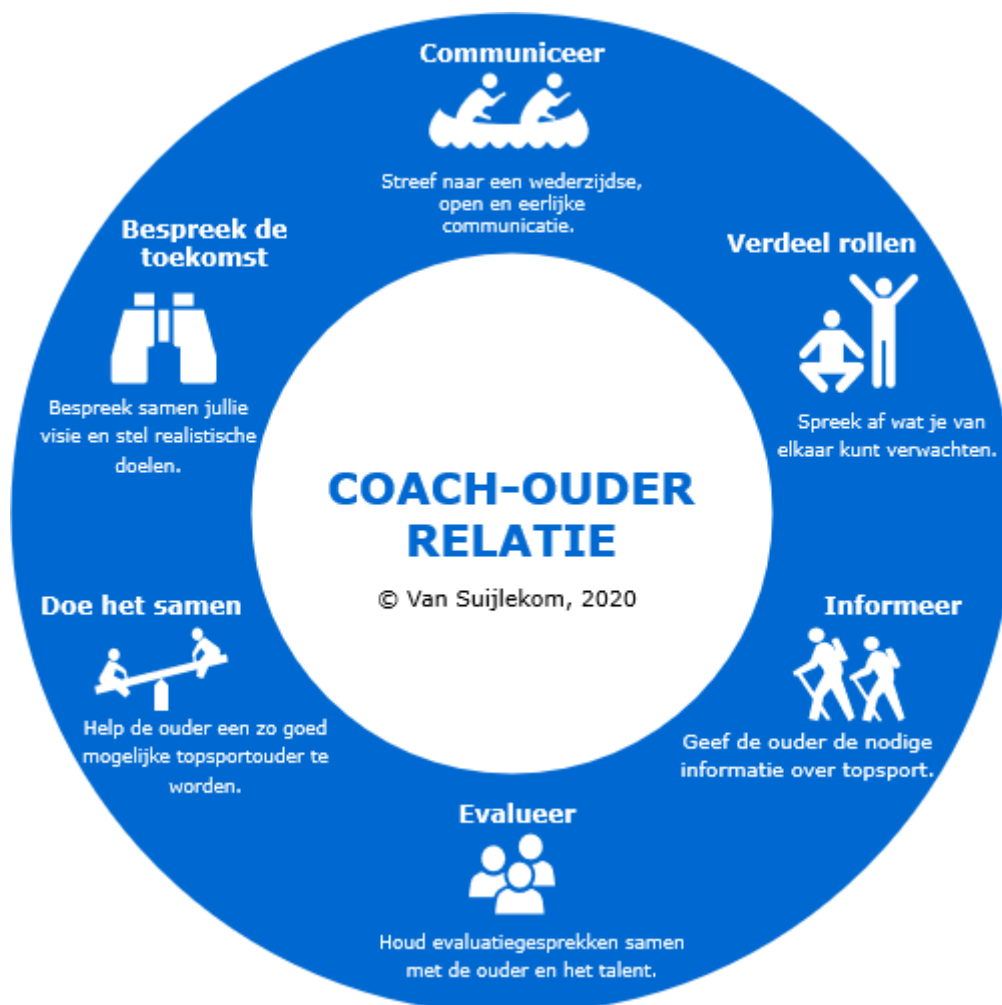
Bijlage C

Meerwaarde coach-ouderrelatie

Allereerst is het belangrijk dat de coach de meerwaarde van de coach-ouderrelatie inziet. Wanneer ouders en coaches een goede relatie met elkaar ervaren, kan dit niet alleen bevorderend zijn voor de eigen motivatie, maar ook voor de sportieve prestaties (Hellstedt, 1987; Hopper & Jeffries, 1990; Smoll et al., 2011) en het welbevinden van het kind.

Stappenplan coach-ouderrelatie

Als de coach bereid is om te streven naar een optimale coach-ouderrelatie, is het belangrijk te weten hoe hij dat kan doen. Hieronder is een 'stappenplan' opgenomen voor coaches, waarin de belangrijkste bouwstenen staan die nodig zijn voor een optimale coach-ouderrelatie.

Figuur 2. Stappenplan coach-ouderrelatie

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Toelichting stappenplan

Communiceer

De optimale communicatie in de coach-ouderrelatie kenmerkt zich door een wederzijdse, open en eerlijke relatie. Communiceer actief met ouders, maar zorg ook dat ze jou weten te vinden. Maak bijvoorbeeld afspraken over hoe en wanneer je als coach te bereiken bent. Door een goede communicatie, groeit het vertrouwen van de ouders in jou als coach. Dit kan ook bijdragen aan het vertrouwen dat het talent in jou heeft.

Bespreek de toekomst

Bespreek samen jullie visie en stel realistische doelen voor het talent. Zo weten ouders waar ze aan toe zijn. Wanneer de talentcoach en de talentouder op één lijn zitten met elkaar, voorkomt het dat het talent in verwarring raakt of onzeker wordt.

Verdeel rollen

Spreek af wat jullie van elkaar kunnen verwachten: dit is noodzakelijk voor een goede samenwerking. Maak samen aan het begin van het seizoen een rolverdeling en zorg dat je weet wat je aan elkaar hebt.

Doe het samen

Ouders en coaches spelen een belangrijke rol in de talentontwikkeling van kinderen. Door de juiste samenwerking kunnen jullie elkaar helpen in de ondersteuning van het talent. Neem je signaleringsfunctie als coach serieus, maar wijs ook ouders erop dat zij signalen aan jou doorgeven, wanneer deze invloed zouden kunnen hebben op de ontwikkeling van het talent.

Informeer de ouder

Coaches moeten begrijpen dat ouders zoekende kunnen zijn. Met name voor ouders die zelf geen ervaring hebben met (top)sport, kan het lastig zijn om tot de juiste informatie te komen rondom topsport gerelateerde onderwerpen (voeding, rust, mentale aspecten, etc.). Help ouders hierbij door zelf voorlichting te geven of te organiseren. Op die manier kunnen zij hun kind beter ondersteunen.

Evalueer

Houd bij voorkeur tweemaal per jaar (begin en eind van het seizoen) een evaluatiegesprek met ouders en het talent. Evalueer hier op de gestelde doelen, stel nieuwe doelen, bespreek de samenwerking en toon interesse in zowel het talent als in de talentouders.

DE COACH-OUDERRELATIE IN DE TOPSPORT

Bijlage D

In deze bijlagen zijn de casussen weergegeven die zijn geconstrueerd aan de hand van de ervaringen van de participanten uit dit onderzoek. Eerst is een minder goede praktijk beschrijven met een negatief ervaren coach-ouderrelatie. Vervolgens is een goede praktijk beschreven met een optimale coach-ouderrelatie. In beide casussen zijn zowel ervaringen van de ouder, de coach als het talent binnen dezelfde driehoek meegenomen. De namen die in de casussen zijn gebruikt zijn fictief.

Negatief ervaren coach-ouderrelatie.**Verhaal van Peter (talentcoach), Birgit (talentouder) en Sem (talent).**

De 14-jarige Sem is een talentvolle sporter en heeft de ambitie om topsporter te worden. Birgit doet haar best om hem hierbij te helpen, maar aangezien zij weinig kennis heeft over topsport, vindt ze dit erg lastig. Birgit heeft nauwelijks contact met Peter, waardoor zij het gevoel heeft dat de drempel erg hoog is om dingen aan de coach te vragen. Door de slechte communicatie is het voor Birgit soms lastig om een gemotiveerde talentouder te blijven. Ze zou willen dat de coach haar meer zou betrekken en haar rol als ouder serieuzer zou nemen.

Peter wil de ouders het liefst op afstand houden. Hij vindt dat ouders voor afleiding kunnen zorgen en dat kan ten koste gaan van de prestaties. Doordat Peter en Birgit vrijwel geen contact hebben, hebben zij hun visie op talentontwikkeling nooit afgestemd op elkaar. Birgit heeft niet altijd vertrouwen in de aanpak van Peter. Sem merkt dat zijn moeder en Peter niet op één lijn zitten. Doordat zij het niet altijd met elkaar eens zijn, kan dit bij Sem voor twijfels zorgen. Het gebeurt steeds vaker dat Birgit thuis haar frustraties uit over de coach en zijn manier van handelen. Dit zet Sem aan het denken: Misschien is Peter inderdaad geen goede coach? Het vertrouwen van Sem in zijn coach neemt af. In combinatie met de twijfels en onzekerheid, zorgt dit ervoor dat Sem met minder plezier naar de trainingen gaat. Uiteindelijk besluit Sem te stoppen met zijn sport.

Positief ervaren (optimale) coach-ouderrelatie**Verhaal van Sabine (talentcoach), Jan (talentouder) en Iris (talent).**

Iris is 15 jaar oud en een zeer talentvolle turnster. Haar trotse ouders stimuleren deze sportieve ambitie en doen er alles aan om ervoor te zorgen dat Iris zich optimaal kan ontwikkelen. Jan ziet in dat er een hoop komt kijken bij het leven van een topsporter in spe: trainen, wedstrijden, school, vrienden, voeding, slapen, etc. Jan is daarom erg blij dat hij met Sabine regelmatig contact heeft om te sparren over de manier waarop Iris het beste

DE COACH-OUDEERRELATIE IN DE TOPSPORT

ondersteund kan worden. Ook geeft of regelt Sabine voorlichting over topsport gerelateerde onderwerpen, zodat Jan en andere ouders voldoende kennis hebben om hun kind goed te kunnen ondersteunen op dit gebied.

Sabine hecht veel waarde aan het contact met Jan, want doordat Jan haar op de hoogte houdt van het welbevinden van Iris, kan zij hier rekening mee houden in de begeleiding van Iris. Jan en Sabine weten van elkaar dat ze altijd contact met elkaar op kunnen nemen, want dit hebben ze afgesproken toen Iris bij Sabine in de groep kwam. Omdat de contactmomenten tussen Jan en Sabine minder zijn geworden doordat Iris vaker zelf naar de trainingen komt, sturen ze elkaar een bericht op Whatsapp als daar behoefte aan is, en ze vinden dat dat goed werkt.

Iris zit in de puberfase en is niet zo'n prater. Soms zit haar iets dwars en dan houdt ze dat liever voor zichzelf. Maar als ze het wel vertelt, is dit eerder tegen haar vader dan tegen Sabine. Ze heeft een goede band met Sabine, maar er zijn dingen die ze liever niet met haar wil delen. Soms gaat dat over de coach of iets wat er in de training is gebeurd. Wanneer Jan merkt dat Iris hiermee zit, bespreekt hij dit met Sabine. Vaak gaat Sabine dan weer in gesprek met Iris, waardoor de situatie uiteindelijk wordt verbeterd. Iris is hier blij mee, want ze hoeft vervolgens niet meer langer rond te lopen met iets wat haar dwars zit.

Twee a drie keer per jaar houden Sabine, Jan en Iris een evaluatiegesprek. Deze gesprekken worden gekenmerkt door een open en eerlijke communicatie, waarbij Sabine realistisch kijkt naar de toekomst van Iris. Ook wordt gesproken over de inhoud en didactiek van de turntrainingen, waarbij ook de mening van Jan wordt gevraagd hierover. Zowel Jan, Sabine als Iris zijn blij met dit gesprek: na dit gesprek is alles weer duidelijk.